

افزایش تعداد پسران در سن ازدواج

مدتها بود که کارشناسان جمعیت‌شناسی و جامعه‌شناسی از دهه 90 به عنوان دهه‌ای با افزایش تعداد پسران آماده به ازدواج نسبت به دختران نام می‌بردند تا این‌که دیروز برای اولین بار یک مقام مسوول در ثبت احوال به طور رسمی از برهم خوردن تعادل جمعیتی جوانان در سن ازدواج با افزایش تعداد پسران خبر داد.

سیاست‌های متغیر کنترل جمعیت در ایران سبب شده تعادل جمعیتی جوانان در سن ازدواج به هم بخورد
افزایش تعداد پسران در سن ازدواج

مدتها بود که کارشناسان جمعیت‌شناسی و جامعه‌شناسی از دهه 90 به عنوان دهه‌ای با افزایش تعداد پسران آماده به ازدواج نسبت به دختران نام می‌بردند تا این‌که دیروز برای اولین بار یک مقام مسوول در ثبت احوال به طور رسمی از برهم خوردن تعادل جمعیتی جوانان در سن ازدواج با افزایش تعداد پسران خبر داد.

به گفته مدیرکل دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور، بررسی‌ها نشان می‌دهد طی یکی دو سال آینده تعداد پسران در سن ازدواج بیشتر از دختران می‌شود.

علی‌اکبر محزون در گفت‌وگو با مهر افزود: در سال‌های قبل طی دوره‌ای تعداد دختران در سن ازدواج بیشتر از پسران شد که این امر مشکلاتی را ایجاد کرده بود، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که این تعادل در حال برهم ریختن تدریجی است که تا سال 1396 یا 1397 ادامه خواهد داشت.

آنچه از سوی مدیرکل دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور در سال گذشته اشاره می‌شود، خوراک نسرین زرد و تیتراهایی نظیر تعداد دختران از پسران بیشتر شد یا به ازای هر پسر چند دختر برای ازدواج وجود دارد، بود.

مساله‌ای که حتی در باور توده مردم به اشتباه به این موضوع رسید که تعداد مولید دختران افزایش یافته است و مادران ایرانی دخترزا شده‌اند، در حالی که در همه جای دنیا از بین هر 205 نوزاد متولد شده در دنیا 100 نوزاد دختر و 105 نوزاد پسر متولد می‌شود که کشور ما نیز از این آمار مستثنا نیست.

چه شد که پسران در سن ازدواج افزایش یافتند؟

داستان افزایش تعداد دختران در سن ازدواج در دهه قبل و عکس شدن این موضوع در دهه پیش‌رو از وقتی شروع شد که سیاست‌های کنترل جمعیت در کشور ما نه تنها ثابت نبوده، بلکه در هر دهه با توجه به تصمیمات دولتمردان متناقض بوده است.

بر همین اساس در دهه 50 قرار بر این شد که جمعیت در ایران کنترل شود و ناگهان همه چیز براساس کاهش جمعیت تعریف شد، در حالی تنها یک دهه بعد از آن یعنی شروع سال‌های دهه 60 داشتن فرزند بیشتر ملاک قرار گرفت.

البته سیاست‌های متناقض کنترل جمعیت در ایران همچنان ادامه دارد و از اواخر دهه 80 برعکس دهه 70 باز عنوان می‌شود که ایران ظرفیت افزایش جمعیت را دارد و باید شعارهای کنترل جمعیت بر اساس فرزند بیشتر باشد.

اما ربط این موضوع با افزایش تعداد دختران و پسران به قانون نانوشته‌ای بر می‌گردد که براساس آن پسران با دخترانی که به طور متوسط 5 سال از آنها کوچک‌تر هستند، ازدواج می‌کنند، بر همین اساس جمعیت‌شناسان و جامعه‌شناسان ایرانی بررسی سن ازدواج را در دهه‌های سنی با 5 سال اختلاف بررسی می‌کنند.

با توجه به همین موضوع، پسران آماده برای ازدواج (از لحاظ سنی) که در دهه آغازین کنترل جمعیت در کشور ما متولد شده‌اند، قاعدتا با دخترانی در دهه بعدی ازدواج می‌کردند که مولید در آن دهه با توقف کنترل جمعیت همراه بوده است پس طبق آمارهای جمعیتی تعداد پسرانی که با متوسط سن 25 سال (متولدان اواسط دهه 50) با دختران 20 ساله (متولدان اوایل دهه 60) ازدواج می‌کردند، تعدادشان بیشتر از دختران بود.

دلیل این ماجرا هم به سیاست کنترل جمعیت برمی‌گشت که در دهه 50 سفت و سخت اجرا شده بود و در شروع دهه 60 اثری از آن نبود در نتیجه تعداد دختران سال 60 بیشتر از پسرانی بود که بر اساس فرهنگ ما برای ازدواج مناسب آنها بودند و در سال‌های افزایش زاد و ولد به دنیا آمده بودند.

بر این اساس با کاهش تعداد موالید قاعده هرم سنی در ایران در حال کوچک شدن است، با جمع شدن این قاعده هرم سنی، تعداد جمعیت 15 تا 19 ساله از 20 تا 24 ساله کمتر شده و تعداد دخترهای مجرد 15 تا 35 ساله از پسرهای 20 تا 40 ساله کمتر می‌شود و در یک دهه آینده پسرهای در معرض ازدواج از دخترهای در معرض ازدواج بیشتر می‌شوند.

افزایش مجرد قطعی دختران

مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه معاون پژوهشی سال گذشته با اعلام این‌که اختلاف میانگین سنی دختران و پسران در ازدواج همچنان 5 سال باقی مانده است، اعلام کرد: تا 10 سال آینده یک میلیون دختر به جمعیت مجرد قطعی کشور افزوده می‌شود.

شهلا کاظمی‌پور، جامعه‌شناس و معاون پژوهشی مرکز مطالعات جمعیتی آسیا و اقیانوسیه، با تایید این موضوع می‌گوید: در تمامی رده‌های سنی تعداد دختران مجرد همان رنج سنی از میزان پسران مجرد کمتر است.

وی تاکید می‌کند: ولی به دلیل این که بین سن ازدواج دختر و پسرها به طور متوسط 5 سال فاصله وجود دارد در مقایسه تعداد دخترهای مجرد 15 تا 35 ساله با پسرهای مجرد 20 تا 40 ساله، تعداد دختران حدود یک میلیون نفر بیشتر است.

کاظمی‌پور با بیان این که هم‌اکنون تعداد دختران مجرد 15 تا 19 ساله از میزان پسرهای مجرد 15 تا 19 ساله کمتر است، ادامه می‌دهد: این مساله منجر به مجرد ماندن یک میلیون دختر تا 10 سال آینده می‌شود.

همسنگ‌زینی، راه حل مشکل

مشکل فعلی جامعه ما این است که مردان ما با دخترانی در سنین پایین‌تر ازدواج می‌کنند و تنها راه حل مشکل مجرد قطعی دختران این است که همسنگ‌زینی همسری در کشور رخ دهد چرا که اگر تعداد پسران در سن ازدواج را با دختران در آستانه ازدواج با فاصله سنی 2 یا 3 سال نیز در نظر بگیریم تعداد دخترهایی که مجرد می‌مانند کمتر می‌شود.

کارشناسان بر این اساس معتقدند که اطلاع‌رسانی و آگاهی دادن در مورد همسنگ‌زینی در میان جوانان و ترویج این الگو می‌تواند راهکاری برای حفظ تعادل جمعیت جوانان در سن ازدواج باشد. در کنار مطرح شدن مسائلی نظیر افزایش تعداد پسران و دختران ازدواج نکرده با سیاست‌های متغیر کنترل جمعیت در کشور، کارشناسان بر ثابت ماندن برنامه‌های کنترل جمعیت در ایران تاکید دارند.

عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس می‌گوید: در حال حاضر، حتی اگر مساله تنظیم خانواده اصلاح شود کاهش جمعیت در کشور اتفاق نخواهد افتاد چرا که مردم نسبت به قول‌هایی که برای آینده داده می‌شود قدری با شک و تردید نگاه می‌کنند. وی ادامه می‌دهد: ازدواج نکردن و دیر ازدواج کردن جوانان باعث نداشتن فرزند و تک‌فرزندی در بسیاری از خانواده‌ها شده است و در صورت کمک دولت و مجلس برای تسهیل در ازدواج جوانان این مساله خود به خود به افزایش جمعیت کمک می‌کند.

به اعتقاد کارشناسان این گونه تشویق‌ها فقط 10 تا 15 درصد جامعه را ممکن است، متاثر کند. با افزایش سطح تحصیلات و آگاهی در زنان به طور یقین نقش آنها در تصمیم برای تعداد فرزندان تعیین‌کننده شده است، بنابراین با ثبات در برنامه‌های تنظیم خانواده مشکلات اجتماعی مانند افزایش یا کاهش تعداد جوانان آماده ازدواج در هر جنس نیز کمرنگ‌تر خواهد شد.

مستوره برادران نصیری / گروه جامعه